

כ"ו ניסן, תשפ"ה
24 באפריל, 2025

תוספת לסיכום המלצות הוועדה הציבורית לבחירת גרעיני התיישבות להקמת

יישובים כפריים חדשים במבואות ערד, עיר אובות ויתיר

א. לאחר שסיכום המלצות הוועדה הוגשו לשרת ההתיישבות והמשימות הלאומיות, ביקשה השרה לקבל התייחסות גם לגבי שלושת הגרעינים שהוועדה ראינה אך ציינה לגביהם בקצרה שהיא לא מצאה לנכון להרחיב לגביהם, שכן אין היתכנות לשיוכם למחנה זמני כלשהוא בעתיד הנראה לעין (גרעין בצלאל, גרעין חרדי ממלכתי-כפרי וגרעין נחלת אבות). כמו כן, הוועדה ציינה לגביהם כי היה ניכר כי "גרעין בצלאל" ו"גרעין חרדי ממלכתי-כפרי" נמצאו כבעלי התאמה יותר משמעותית כגרעין התיישבות, במידה ויימצאו איתורים חדשים ונוספים.

ב. להלן סיכום התייחסות הוועדה גם לגבי שלושת הגרעינים כאמור.

ג. גרעין בצלאל

ותק ומגובשות הקבוצה:

הגרעין מונה 38 משפחות. הגרעין הוקם בשנת 2022 והתאגד כאגודה שיתופית באוקטובר 2024 בשם "בצלאל – אגודה שיתופית להתיישבות קהילתית בע"מ". במטרות האגודה מפורטות הקמת מסגרת קהילתית, ארגונית, חברתית ותרבותית ביישוב לשם אספקת שירותים קהילתיים בתחומי התרבות, החינוך ותחומים קהילתיים נוספים. משפחות הגרעין פזורות ברחבי הארץ.

הגרעין מפעיל מספר רב של ועדות בתחומים מגוונים: ועדת חינוך, ועדת נוער, ועדת קהילה, ועדת קיימות וסביבה, ועדת קליטה, ועדת שמירה, ועדת תרבות, ועדת פיתוח והשקעות, ועדת תקשורת, ועדת שירותי דת ובית כנסת, ועדת תקנון, ועדת צומח ופינת חי וועדת אנרגיה. בפני הוועדה הוצגה נציגות מובילה ברורה לגרעין.

הגרעין ציין במסגרת תכנית העבודה שמדובר בזכות להקים מקום ישוב ארץ וחובה למען ציבור שלם – ציבור של אברכים וובני תורה המגדלים משפחות לצד נשותיהן העובדות לפרנסת המשפחה; אנשים השואפים לאיכות חיים, שקט ומשפחתיות עם חיי קהילה הרחק מ"שאוון הכרך הסואן". הגרעין הדגיש את המשותף בין חבריו לחשיבות החיבור לערך הטבע והאדמה.

הגרעין קיים מפגשים חברתיים שונים בשנתיים האחרונות, במסגרתם נקבע חזון הגרעין ומחויבות חברי הגרעין, נערכו מפגשי משפחות וכן מפגש עם גורמים חיצוניים (ח"כ אורי מקלב, החטיבה להתיישבות, שר השיכון).

יכולת עמידה בתנאי אי ודאות:

בכל הנוגע להתמודדות בתנאי אי ודאות בהקשר של הקמת היישוב, הגרעין ציין כי יש גם לחלק מחברי הגרעין היכרות של התחום העירוני והמועצות ומדובר בידע רלוונטי שיכול לסייע. כמו כן, בין חברי הגרעין גם בעלי ניסיון בניהול פרויקטים, מעורבות התנדבותית בתחום הרפואי, שמירה וחינוך. בכל הנוגע להתמודדות עם אי ודאות כלכלית – בכוונת הגרעין לקדם את פיתוח התיירות החרדית באזור, לעודד הקמת עסקים פרטיים ביישוב והדרכת חברים לכלכלה נבונה וכן להסתמך על התעסוקה בעיר החרדית כסיף שתוקם בהמשך. הגרעין ציין מספר מקרים בהם נאלץ להתמודד כקבוצה בחוסר ודאות סביב קשיים כלכליים שצצו במפתיע כשארגנו שבתות גרעין ומפגשים רבי משתתפים. הגרעין גם התייחס בקצרה לעקרונות שלו להתמודדות עם אי הוודאות בתחום החינוך (ברמה הפנים יישובית וחוץ יישובית). הגרעין גם פרט דוגמאות פרטניות של חברי הגרעין עם סוגים שונים של התמודדות במצבים של אי ודאות.

תרומה לפיתוח האזור:

גם בהקשר זה הגרעין סבור שקיים ערך לכך שכמה מחבריו בעלי ניסיון במועצות עירוניות, וכי הגרעין יפעיל לפיתוח תיירות חרדית למשפחות וכן להקמת כולל. הגרעין שם דגש על היבטים של נראות היישובים והיבטים סביבתיים. הוצגה התייחסות לתרומה לסביבה מחוץ לגבול היישוב, בעיקר אל מול היישוב העתידי כסיף.

סיכום:

הוועדה התרשמה כי מדובר בגרעין התיישבות שמשקיע בגיבוש הפנימי שלו, מורכב מאנשים מחוייבים אך לא בעל ניסיון משמעותי בעמידה בתנאי אי ודאות ברמה הקהילתית. מבחינת בשלות הגרעין להתיישבות, ניכר כי ישנו פוטנציאל, בהמשך הדרך לכשיוקמו יישובים נוספים, גם לנוכח כוונת הגרעין להסתמך על היישוב העירוני הסמוך. גם חזון הגרעין התמקד בהיבטים של חיבור עם הטבע כערך משמעותי. יחד עם זאת, הוצגה נכונות רבה של חברי הגרעין להתחייב להישארות באזור, למרות הקשיים המובנים וכי הם מאמינים שקיים לחברים החוסן להתמודד עם אתגרים שיעמדו בפניהם.

ד. גרעין התיישבות חרדי - ממלכתי כפרי

ותק ומגובשות הקבוצה:

הגרעין מונה 19 משפחות שהביעו רצון להיות הגרעין החלוץ, הוצג לוועדה כי הגרעין כולל עוד 11 משפחות. תחילתו של הגרעין הוא ב-6 משפחות המתגוררות בחיפה והצטרפו אליו משפחות נוספות מרחבי הארץ. כמו כן, חברי הגרעין ציינו כי ישנן משפחות נוספות המעוניינות להצטרף לגרעין ולרעיון שעומד מאחוריו. הגרעין הוקם בשנת 2022 והתאגד כעמותה בנובמבר 2024 בשם "חבל לקידום התיישבות חרדית כפרית". מטרת עמותת הגרעין כוללת הקמה ופיתוח

של יישוב כפרי קהילתי חרדי, עידוד התיישבות יהודית, הקמת מוסדות חינוך ממלכתי חרדי, פעולה לחיזוק הזהות היהודית חרדית ושילוב עם שירות צבאי, כניסה לעולם העבודה, ועוד. הגרעין מלווה ע"י תנועת אור.

הגרעין מגובש כקבוצה וכולל צוות מוביל, ועדה רוחנית, ועדת גיוס כספים וצוות חינוך.

ניכר כי לחברי הגרעין חיבור אידיאולוגי משמעותי משותף – חסידי אך עם שילוב המציאות המודרנית. תוארה פעילות קהילתית ענפה המגבשת את חברי הגרעין ובכלל זאת - פעילות בבית כנסת לתפילות שבת וחג, שיעור שבועי בהלכה, מפגשים בחגים, טיולים, שבת גיבוש, ערבי נשים לנשות הקהילה ושיעורי תורה מדי יום שלישי לגברים. לצורך מימון פעילויות הגרעין נפתח חשבון "פייבוקס", כאשר בעת הזו רוב ההכנסות הן מניהול בית הכנסת. הגרעין הגיש תכנית עבודה לשנת 2025, הכוללת התייחסות לצמיחה דמוגרפית, גיבוש קהילתי, חינוך, ביטחון, קידום מדיניות גיוס משאבים, תעסוקה התאגדות (הקמת אגודה שיתופית) ועזרה הדדית (גמ"ח). כמו כן, הגרעין הציג חזון ומטרות גם לשנים הבאות בתחומים מגוונים.

יכולת עמידה בתנאי אי ודאות:

הגרעין התייחס לעצם יצירת הקבוצה וההתמודדות מול התנגדות מקומית של רבני השכונה בחיפה להקמת בית הכנסת בו הם מתפללים כאתגר בו התנסו 5 מתוך משפחות הגרעין, ההתנגדות המדוברת תוארה כעולה על הרקע כי חברי הקהילה שלא מצאו את מקומם בקהילה החרדית בחיפה, לאור היותם חרדים עובדים, שבאים לקדם לימודי ליבה ושירות צבאי וכן משתמשים בטכנולוגיה מתקדמת.

הגרעין התייחס לאתגרים שונים שהוא צופה ואת הפתרונות שהוא סבור שיסייעו, ובכלל זאת התייחס לאתגרים בתחומים של פשיעה אזורית, מגורים זמניים, תעסוקה, שירותי דת חיוניים, תחבורה, חינוך והתמודדות עם אתגר התדמית של הציבור החרדי.

כמו כן, צוינה התנדבותם לשמירה בשכונת הדר בחיפה לאחר אירועי ה-7 באוקטובר, אחד מחברי הגרעין גם שימש כרכז ביטחון ביישוב בו מתגורר וחלק מחברי הגרעין מתנדבים בארגונים אזרחיים כגון "עזר מציון" ובשירותי הכבאות וההצלה.

רוב חברי הגרעין הם יזמים עצמאיים ועובדים בתחומים טכנולוגיים ומבחינת הגרעין – ישנה חשיבות לכך מבחינה היכולת הכלכלית וגם מבחינת היכולת לקיים את היזמות בנגב.

תרומה לפיתוח האזור:

הגרעין התייחס בקצרה לתרומה לפיתוח האזור – בהיבטים של הקמת מוסדות חינוך ממלכתי חרדי ביישוב, המיועד לחרדים שמבקשים לשלב גם לימודי ליבה ומאמינים כי הקמת המוסדות יאפשר מענה חינוכי גם ליישוב העתיד לקום – כסיף; להוות מוקד תירות חרדית לאזור; כמו כן עלתה התייחסות לפרנסת תושבי המקום בעבודה כמייצגים את תושבי כסיף העתידיים במהלך הבניה.

אחד מחברי הגרעין הוא בעלים של חברה לתכנון אדריכלי, המונה 10 עובדים, וסבור שבנגב יצטרכו את שירותי המשרד וכן כי חלק מהעובדים ימשיכו לעבוד גם אם העסק יעבור לנגב ובכל מקרה הנ"ל הציג ניסיון בגיוס עובדים גם כאשר העסק יעבור מקום. חבר גרעין נוסף שפתח בצפון מרכז תעסוקה חרדי בשם "מפתח", וציינו שכפי שהוא איתר בצפון מקומות תעסוקה – הוא גם יאתר עבור הגרעין בדרום. חבר אחר בגרעין מייצר יין בשני יקבים, שהם מיוצאים לחו"ל ומעוניין להקים כרם ויקב בנגב.

הגרעין הבהיר כי הקהילה מעוניינת לפעול לשמירה והגנה על הטבע והסביבה הקיימת וכי עם הקמת היישוב – תקים ועדת גינון וסביבה.

סיכום:

חברי הגרעין מובחנים כגרעין חרדי כלל חסידי. החיבור האידיאולוגי המשותף מבוסס על רצון של יציאה מהעיר והקמת קהילה במרחב הכפרי שתאפשר לימודי ליבה במקביל ללימודי קודש, שימור אורח חיים החרדי עם מעורבות אזרחית מלאה במדינה, לרבות בשירות בצה"ל.

חברי הגרעין הותירו רושם גדול של נחישות המבוססת על חיבור ואהבת המדינה באופן שמהווה נדבך משמעותי ליכולת להתמודדות רוחנית ונפשית עם הקשיים הנלווים להקמת מחנה זמני עבור יישוב חדש, בוודאי באזור הנגב.

מדובר בקבוצה עם חזון ותכניות משמעותיות, בעלת יכולת למצוא פתרונות שיידרשו במגוון תחומי החיים (חינוך, תעסוקה, קהילה וכו'). הוועדה התרשמה כי מדובר בגרעין מגובש, שבנקל יוכל גם להתרחב ולקלוט אליו משפחות נוספות אם הדבר יידרש. הגרעין הותיר רושם משמעותי של גרעין בשל, שמבין את התנאים בהם הוא עשוי לפגוש, עת ייכנס לאזור מבואות ערד, ובעיקר - שיהיה בעל החוסן הנפשי והקהילתי להמשיך ולדבוק בדרכו עד להקמת היישוב.

ה. גרעין נחלת אבות

ותק ומגובשות הקבוצה:

הגרעין מונה כיום 46 משפחות. הגרעין איננו מאוגד, אך הוקם מתוך עמותת "תורת חיים נווה דקלים" שהתאגדה בשנת 1990, שבין מטרותיה לפעול להעמקת לימוד תורת חסידות חב"ד, לסייע לחולים, קשישים, עולים חדשים, משפחות השכולות, עזרה וחסד, לפעול להנחלת ערכי היהדות בדבר שלמות התורה, העם והארץ, קירוב יהודים לערכי היהדות והמסורת והפצת התורה ומעיינות היהדות והחסידות. רוח "תורת חיים" היא בבסיס הערכים המובילים את חברי הגרעין וחשוב להם להקים יישוב תורני בנגב.

הגרעין שם לו למטרה ליישב ולפתח את הארץ בחלקה הדרומי ליצירת רצף התיישבות טריטוריאלית ולפתח את האזור לכדי 'מטרופולין הנגב', ע"י הקמת קהילה יהודית-תורנית

פעילה, פיתוח כלכלה מקומית ושותפות עם הקהילה הסובבת. הגרעין הציג תכנית פעולה כללית לטווח הקרוב והרחוק יותר.

כל חברי הגרעין התגוררו במשך שנים ביד בנימין ורובם מעוניינים להיות גרעין החלוץ בנגב. ניכר כי מבין הסיבות שהוצגו לרצון לעבור לנגב מיד בנימין בולטת מאוד שווי המגורים. עולה כי יוקר המגורים ביד בנימין, שלא מאפשר לחברי הגרעין לממש אפשרויות דיור מהווה זרז בולט לרצונם להקים ישוב בנגב.

הגרעין פירט את חלוקת חבריו לצוותי עבודה שונים – צוות מזכירות, צוות ניהול פיננסי, חינוך וקהילה, תחזוקה ותברואה, ביטחון ושירותים חיוניים, צוות רפואי, תרבות וחברה, ערבות הדדית ורווחה, חינוך וקליטה.

הגרעין הציג את הפעילויות שקיים לחבריו בשנתיים האחרונות – 12 פעילויות ספציפיות ובהן פעילות בבית המדרש לנערות, יום חסד קהילתי, פעילות בערב חג ראש השנה תשפ"ג, ערב העצמה נשי, קבלת פנים לחברים חדשים, סיור לימודי ביולי 2023, שבת גיבוש נוער, ליל לימוד משותף, מסיבת פורים, ערב נשים. כמו כן, חלק מחברי הגרעין מחזיקים מניין תפילות יום כיפור וחלק מעבירים שיעורים קבועים בקהילות השונות ביד בנימין.

כאשר נדרש הגרעין במסגרת הוועדה לפרט אודות פעילויותיו הוברר כי עיקרן של הפעילויות עליהם דיווחו הם הפעילויות של הקהילה הגדולה סביב ישיבת תורת החיים, ואין מדובר בפעילות של הגרעין עצמו סביב הכנה לעלייה משותפת לקרקע. גם מבחינה פורמלית, ההתאגדות שלהם היא על בסיס העמותה של ישיבת תורת החיים והקהילה המבוססת על הישיבה.

יכולת עמידה בתנאי אי ודאות:

הגרעין התייחס לאתגרים שהוא צופה בהקמת המחנה הזמני והיישוב בהיבטים קהילתיים (גיבוש זהות ומינוי צוות היגוי), מענה לאתגרים כלכליים ותעסוקה וצורך במענה חינוכי פורמלי ובלתי פורמלי. הגרעין הציג את האופן שבו קהילת תורת חיים והעמותה (ולא בהכרח חברי הגרעין) התמודדו עם אתגרים – ובכלל זאת, בניית תלמוד תורה ובית ספר לבנות בהיעדר תקציב, שהם פתרו באמצעות התגייסות חברי הקהילה בהפעלת קשרים ובביצוע עבודות פיזיות של בינוי/שיפוץ; הקמת קהילה לאחר הפינוי מגוש קטיף; הקמת קהילה עבור חוזרים בתשובה וגיוס משאבים.

הוצגה פעילות ענפה הקשורה לקהילת ישיבת אור החיים, ופחות לפעילות הספציפית של חברי הגרעין שעמדו בפני הוועדה.

תרומה לפיתוח האזור:

הגרעין פירוט יעדים לפיתוח האזור ולצמיחת היישוב שיבואו לידי ביטוי בהקמת מוסדות חינוך המותאמים לערכי קהילת הגרעין, פיתוח עסקים עצמאיים שיהווה בסיס כלכלי לקהילה ויעניקו מקומות עבודה (מרכז סדנאות ליצירה לאומנות מסורתית, חוות לקידום נוער בסיכון), ביצוע פעילויות תרבות אזוריות (חגים משותפים וכנסים/חוגים להורים וילדים) והקמת תחנת מד"א.

סיכום:

נראה כי מדובר בקבוצה מגובשת אולם בולט כי עיקר מטרתה בהגשת מועמדות לקול קורא היא לצורך איתור חלופת מגורים לחבריו בשל יוקר הדיור ביד בנימין. כמו כן, נראה כי ישנו ערבוב בהצהרות בין הגרעין הנבחן ובין הקהילה הגדולה יותר אליה הוא שייך – קהילת רוח תורת חיים, כך שניסיון ההתמודדות עם אתגרים מיוחס לקהילה הגדולה יותר ולא לגרעין החלוץ שאמור ליישב את המחנה הזמני.

1. כמו כן, לבקשת השרה, להלן ממוצע וטווח הגילאים של חברי תשעת הגרעינים שעמדו בתנאי הסף:

שם הגרעין	ממוצע גילאים חברי גרעין	טווח גילאים חברי גרעין
גרעין איילת השחר - עוז יוחאי	28	23 - 32
גרעין אפיק	30	26 - 33
גרעין נגב יעלים	31	26 - 39
יחד, אדם ואדמה	45	23 - 62
גרעין בצלאל	28	22 - 41
גרעין אור חב"ד	36	24 - 54
גרעין נחלת אבות	29	20 - 46
גרעין התיישבות חרדי - ממלכתי כפרי	30	20 - 45
גרעין כתף אל כתף	33	23 - 58

2. המלצות אלו יצטרפו להמלצות הקודמות של הועדה לאיתור גרעיני התיישבות ויוצגו לשרת ההתיישבות והמשימות הלאומיות.